

INHOUD

Oesters & gestoofde pot

ZONDER MAREN

De laatste modernist	15
Neem de canope uit de kast	17
De laatste sprong	19
Spreeuwen in het stadsmoeras	21
<i>Sturnus vulgaris</i>	22
Liefde, ooit	23
Curriculum vitae	24

DE CYCLOOP I-6 25

CANTUS FIRMUS I-18 33

VIER EXERCITIES

Tegen	57
Achter over	58
Onder uit	59
Voor in	60

OESTERS & GESTOOFDE POT, een maaltijd met acht dichters

Voorspijs (Transmontanus)	63
Poëzie eten (Mark Strand)	65
De ontbijt tafel dekken (Christopher Middleton)	66
Salami in Romanshorn (Christopher Middleton)	67

Oesters [1] (Seamus Heaney)	68
Oesters [2] (Gary Snyder)	69
Hoe gestoofde pot in de Pinacate-woestijn te bereiden (Gary Snyder)	70
Gestoofd vlees (Mark Strand)	72
Een lied over honger (Kingmeroet)	74
Suikermaïs (Peter Blue Cloud)	75
Een ramp (Ted Hughes)	77
Vuurvreter (Ted Hughes)	78
Gedenkschriften van de wereld (ix) (Thom Gunn)	79
Geen delicatessen? (Transmontanus)	80

WAT ZIJ VERMAG

<i>Poëzie verzet de zinnen</i>	85
<i>De lezer is een vlotte gast</i>	86
<i>Wreed en onstuitbaar vreet het versterf</i>	87
Decemберnotities	88
Een windvlaag in augustus	90
Ancestraal	92

Het vertrapte mysterie

IN DE PIAZZOLLA-STRAAT

<i>Vaak is het...</i>	99
<i>'Waar te beginnen,' schreef iemand je eens</i>	101
<i>Dit gat in de muur, geen beginnen meer aan</i>	102
<i>Iemand stelde een vraag over iemand</i>	103
<i>Het fysieke universum</i>	105

TIJD IS

Tijd is	109
L'âge d'homme	110
Van oude voorwerpen & dingen die voorbijgaan	111
<i>Stond de tijd...</i>	114

De tocht naar Montagu	115
Ontheemding van de ongetemde geest	117
Bijtijds kinds	119

EEN LIEFDE IN 1905

<i>Winterzoenen in het woud</i>	123
<i>Naar Londen, Ezra achterna</i>	127
<i>Niet zonder ontroering leest zij</i>	131

H.D.: EERSTE EN LAATSTE GEDICHTEN

Hermes van de wegen I en II	137
Eurydice I, II, V, VII	139
Winterliefde: Espérance (een selectie)	143

DRIE METAMORFOSEN

En toute candeur	153
Het betoverde schip	155
Ijsvogel aan zee	157

HUTKAAP, EEN SCHIPBREUK

Vuurland voorbij	161
Hutkaap	162
Ei	165
Het werk hervat. De dubbele breuk	167
Inoek	168
Katabatische winden	169
<i>... later trok de Inoek</i>	171
Tussen Ross en Beardmore	172
Amor de luenh	176
Coma I en 2	178

NARCOLEPSIE

<i>Terwijl je al sliep</i>	183
Zoals het ging	186
Op een landweg tussen stille akkers	189

HET GROTE LAK, EEN FABEL

<i>Raaf bezat weinig van waarde</i>	193
<i>Alvorens het daglicht</i>	194
<i>Hij zat naast zijn beeld op een tak</i>	195
<i>Raaf was jaloers. Zijn vraatzucht</i>	196
<i>Er hing hem steeds iets boven het hoofd</i>	197
<i>Hij deed een greep naar de macht</i>	198
<i>Raaf was een held van het volk</i>	199
<i>Op een dag schoot hij</i>	200

Hollandse sermoenen

HOLLANDSE SERMOENEN

I	Zweepvormig sermoen	205
II	Langwerpig sermoen	207
III	Eenzelvig sermoen	210
IV	Sermoen in elegisch geprevel verzinkend	212
V	Babylonisch sermoen	216
VI	Briefsermoen voor dolend Grasvolk & Kaninefaten	218
VII	Sermoen over de draagwijdte van zekere daden	220
VIII	Afgebroken sermoen	221
IX	Sermoen aangaande het paradijs	223
X	Verknipt sermoen over verdane liefde	234
XI	Sermoen voor een donkere spiegel gedacht	236
XII	Sermoen voor dovemansoren	238
XIII	Opgeruimd sermoen	245

WAT IK ZAG EN ONDERGING

247

IMPRESSIES EN OBSERVATIES I

Van Rogue River naar Bodega Bay (en verder)	253
Het Piramidemeer (Paiute-reservaat, Nevada)	258
Marguerite Porete levend verbrand in Parijs	261

IMPRESSIES EN OBSERVATIES II

Vier observaties	265
La vie champêtre	269
Le cours des choses	270
De schending	271
De verlichte wereld	273

EEN WINTERLIED AAN MIDNIGHT PASS 275

LOFZANG OP MIJN OUDE SCHOENEN 283

Kerven, kastijdingen

EEN ZWEEM

Een zweem	291
<i>De wind loopt om, hij gaat</i>	293
<i>Onduldbaar aanwezig</i>	294
Amsterdam, Jänner 1959	295
Bemoste letters	296
Mono no aware	298
Zonder metaforen	299
Gedicht voor december	300
Het mes in de aarde	301
Religie, desnoods	302

OOSTWAARTS DE LIEFDE, WESTWAARTS DE STRIJD 303

Een notitie over Slauerhoff en Segalen

KLEINE WAARNEMINGEN

Corvus corone corone	311
Reiger	313
Ijsselbrug in de ochtend	314
Eensklaps roeken	315
Arend boven IJsland	316

DANSMEESTER DOOD

Lübeck	319	
Dansmeester Dood (Lübeck 2)		321
Hoe het is om nu te leven	323	

ZEVEN BALLADEN

Ballade van de hoogmoed	329	
Ballade van de wachtelboom	332	
Ballade van de wreedheid & de wraak		338
Ballade van de vlucht naar gene zijde		342
Ballade van de lintworm	347	
Ballade van wellust & eeuwig wee		351
Ballade van de afgunst & destructie		356

AANTEKENINGEN	362	
---------------	-----	--

Oesters & gestoofde pot

2001

De laatste modernist

Hij wilde bij maanlicht vulkanen bestijgen
maar dronk een glas wijn bij het vuur.

Hij dacht zich op jacht in het schemerige noorden
maar stond in een sneeuwbus van meeuwen op pas geploegd land.

Hij moest nog een meesterwerk scheppen
maar viel in slaap bij muziek van Ooitweer en Voorheen.

Hij droomde een mes in de strot van de poolvos
maar priemde een balpen door kringlooppapier.

Hij tartte het weer en de wereld, verachtte de god van de vader
maar zag dat ook zijn naam stilaan verdween.

Hij strooide ze rond, explosies van kleuren, vermete beelden,
maar hoorde blasfemische echo's vol spot.

Hij wist zich op weg naar de hemel
maar stuitte op plaksterren aan het plafond.

Hij dacht aan een lichaam volleerd in de liefde
maar lag naast een lijf dat niks wou.

Hij schiep zich een ijstijd, massale sterfte, beelden van leegte
en bijtende kou op de rand van haast niets,

Maar onbegrensd, in zoiets als een ruimte
die iedereen huiverend mijdt.

Hij zocht wat hij vond: het kleinste detail en het grote gebaar,
een zin die versmolt, een beeld dat bevroor –

Elk woord lag volmaakt in de mond
maar verkleumd zocht een hand naar de hand van een vrouw.

O, dat er een eind aan kwam!

De laatste modernist te zijn
die z'n ziel aan een ijzige demon verpandt.

Neem de canope uit de kast

Dichters zijn goed voor de dood;
Niemand leest hun verzen
Totdat iemand het ergens begeeft
En geen kwartier krijgt om zijn laatste adem
Zwartomrand te openbaren.

*Neem de canope uit de kast,
Het overschot heeft niets meer in de hand.*

Wie hem liefhad of nastond, citeert
In de krant een uitgebeende strofe
Van zo'n oude dichteres die als kind ooit
Duizend doden stierf en toen, in duisternis,
De poëzie uitvond.

Sindsdien slijpt ze haar regels van albast,
Versnijdt het riet in voor- en tegenspoed.

Alom gezien en aangehaald
Treedt ze het hiernamaals vastberaden tegemoet.
Ze troost desnoods de dood, ze geeft
Het levend gebeente weer moed; haar rouwklacht
Net een hoed die altijd past.

*Neem de canope, maak een amulet:
Vis en vogel en berijmd gebed.*

Wat is het dat de lezenden ontroert? De stem
Van een Chinese nachtegaal?
Een kraai wier keel wordt dichtgesnoerd?
Ze zit nu al een poos bij God op schoot;
Maak voort, aanvaard haar troost –

*Neem de canope uit de kast:
De vaas, het ingewand, de transparante
Stilte van albast. Omzwachtel
En bewaar het overschot bij een gebalsemd visje
In een kist of doos.*

De laatste sprong

Voor Bert Schierbeek, in memoriam

De koorddanser danst niet, hij staat maar
op eenzame hoogte.

Hij trilt en trilt niet,
hij ziet en ziet niet

Hoe de ruimte zijn opwachting maakt,
hoe de afgrond een handreiking biedt.

De koorddanser danst niet, hij eet
met zijn oog wat hem dreigt te verslinden.

In balans op het wiegende touw
poogt hij de ruimte met voeten te treden.

Benen stokken halverwege. Onverwacht
komt hij de engel tegen, wenkend

Op het platform aan de overkant. Onder het dak
grimast een vrouw in glitterpak aan de trapeze.

De koorddanser danst niet, hij neemt slechts
stofjes waar die blinkend voor de lampen zweven.

In de diepte: zaagsel, zand, een schemerwit publiek
dat zijn stilstand weghoont en veracht.

Zijn blik al afgewend, de ziel bevroren
in het licht van een verloren eeuwigheid.

Vrouw en engel reiken hem de hand:
hij lacht terwijl hij traag een radslag maakt

Naar gene zijde; wentelend door het stof
ontwaakt hij in het droombeeld van een ander leven.

1996

Spreeuwen in het stadsmoeras

Bij toverslag
luidruchtig opgevlogen; kwetterzieke
spreeuwen
 zwermen
tussen beuken en kastanjes,
jagen de verschrikte
 zangers uit de hagen,
suizen pijlsnel
 naar omlaag –

Scheervlucht over het riet,
wind van duizend vleugelslagen,
duizend zenuwlijders vliegen onberispelijk door het zomeravondlicht.

Onzichtbare signalen, oorverdovend
overleg;
 een slingerend lint vanuit de lucht
opeens weer neergestreken –
Glans van parels in de rietkraag;
diep gebogen wiegen stengels
 het gewicht van duizend rusteloze spreeuwen

Lang gekeken, meegevlogen –

Op een ochtend
alles weg.

Sturnus vulgaris

Knikkend tussen halmen voortgeschreden,
larf en sprinkhaan achterna.

Visje weggegrist
uit dwergstern-snavel.

Zoekt een slakkenrijk dieet
dat hij in een zucht verteert.

Tegelpoeper, bessen-
snoeper, kersendief.

Lastpak die zijn kruit lukraak verschiet.

Wordt verdreven en vervloekt,
maar is niets mee aan de hand –

Loopt met tic en vliegt geducht,
maakt een groepsreis richting zuid.

Zingt tot aan zijn laatste snik, hecht
dus danig aan het leven.

Is na twee jaar opgebrand
of neergeschoten op de vlucht.

Niemand die hem mist?
Ja, ik!

Liefde, ooit

Met wie zwierf hij langs de branding, door het bos?
Ziet hij de gestalte die ze was? Is hij nog degene
die ze niet meer onbeschreven las?

De wreedheid van haar woorden op het slingerpad;
het koude voorjaar, de verkropte bloesempracht.

Was zij wel degene die hij zich verbeeldde,
was hij niet het wezen dat zij toen voor ogen had?

Het onzekere gebaar dat alles heelde –

Waren het haar meisjes-soepele passen? Was het
soms een oogopslag, een hand aan het gevlochten haar?

Eensklaps de verstrengeling op het smalle pad;
het niet meer te ontwarren kluwen van hun lichaamsdelen.

Witte sluiers in het bos; nevel kroop langs ruwe stammen
naar de top, en verder; wel een nacht lang
stonden ze daar tegen elkaar gedrukt tussen de sparren.

Uur na uur vervloog de droom te leven
in een heden zonder duur of plan.

Zeerook loste zich in maanlicht op.

De radeloosheid van hun kussen, de verstoorde
vlucht van lijf en leden –

Hij met zijn te groot verlangen.
Zij met stukgekuste lippen en ontvlochten haar.

Zeedorp, 1998

Curriculum vitae

Overal gezworven maar nergens geweest
Iedereen gezien en niemand gesproken
Armslag gevraagd maar geen ruimte gekregen
De toekomst vergeten en vroeger ontkend
Aan tepels genipt maar kaapwijn gedronken
 •Altijdgeluk of Allesverloren•
Vrouwen bemind en geen onraad geroken
De waarheid geproefd maar de leugen gegeten
Morgen is ergens en gister voorbij
Woorden geslikt maar nooit iets geweten
Twee in het gras en twee in het koren
Verder terug komt steeds dichterbij
Geurige meisjes en jongens die stonken
 •Geen tijd om te voelen of zin om te horen•
Morgen was ergens en gister voorbij
Omringd door verraad maar niets in de smiezen
Allen omarmd en niemand doorstoken
Ieder gewerd maar altijd gezongen
De hand overspeeld en de neus vaak gestoten
De vingers gebrand maar de pijn steeds verdrongen
Onrust gestookt en liefde bedreven
De lippen gesprongen maar vrede beleden
Tot de tanden gewapend en toch naar de kloten
Gelokt door een stem, verminkt door verliezen
De zinnen gestokt en versneden het leven
Krijgt hij het zonder gemaar voor het kiezen
 •De hals in de strop of het duistere heden•

DE CYCLOOP

‘nam ik het roer aan, nam het over van de nacht
waarin ik voer’

In een avondlijke droom, eind december 1993, bevond ik mij in een verregend Haarlem, waar ik, rondogige, als een geveltoerist aan de donkere zijde van de Vleeshal heimelijk naar binnen werd geloodst, onwetend van de ooggetuige die mij daar had opgemerkt. Een eeuwigheid later, na mijn terugkeer van de duistere zolders van een vleselijk heelal, stond de getuige er nog steeds; alsof iemand hem ervoor betaalde. Hij sprak mij, Arges, aan en eiste een verklaring. Terwijl de regen opnieuw met koude wellust uit de hemel gutste, nam ik hem als een lezer onder drie ogen en smeedde een verhaal dat ik – in ruil voor zijn discretie – in een derderangs bodega aan de Grote Markt vertelde.

Het was, zei ik, alsof ik langs staand want omhoogklom.
Jagende wolken, een wassende maan in het grauw,
Water tot de boorden, een wachtende vrouw met een sleutellantaarn.
Het was, zei ik, alsof ze mij bij een complot betrok:

Om ons heen

Een vloot van daken, rijzend en dalend, leikleurig, nat.
Het was de wind die in alles bewoog,
Het water dat overal kroop.

Een duizeling bedwongen, en verder,
Langs ijzeren trappen omhoog; vier stappen
Naar de midscheeps,
De sjorrings los, een luik geopend –
En daalden toen af in de buik van het schip...

... en daalden toen af in de buik van het schip,
Droegen niets mee, droegen vrouwen
En geiten aan boord,
Verlieten de rots van de fluisterende schimmen,
Zuchtten tersluiks, zuchtten diep, lieten wrok en gramschap
Achter, en wierpen
De last van de dag van ons af;
Zagen geen kleur, struikelden, tastten,
Werden het oog van de kou, van de nacht, in de kreunende romp
Die zich kantelend vulde met water en lucht.
Het was de nacht der nachten, verzadigd van schijnsels, geruchten,
Ankers en valrepen, flessen en touwen, geruis bovendaks.
In de nacht der nachten is elke boot een dronken boot...

... is elke boot een dronken boot
Vol liederlijke dromen en een held op zijn retour
Die zich ontkleed, ontmand, als nar met bijenwas heeft ingewreven
En de mast van een gezonken schip omarmt.
Spotzieke Sirenen, aangewit in schuimend donker op een klip;
Pseudo-Kirkè of Kalypso, straatmeid of godin, neergevlid
en toegerust met toverhand.
In het bleke licht van nergens imiteert ze een verlokking,
Doet een lach na op het voordek,
Maakt gebaren achter een spant.
Het zwijn van alle tijden knort achter de voederbak.
Het beeld vervliegt; het oog legt zich niet vast.
Het lege ruim; een lichtflauwte die langs de ribben glijdt...

... een lichtflauwte die langs de ribben glijdt.
Zonder loodsvrouw in het ruim gebleven;
Oog en sleutelgat ineen; een geremde archivaris;
Een gekiste muis in een verkleind heelal.
Mijn blik kruipt traag omhoog, betast een welving
Van een spantbeen, rekt zich uit tot aan de gording
Waar het scheepslichaam zich sluit.

En zij? Nog kind, al vrouw? Zit zij niet stevig in het want?
Zwaaiend aan de touwen, staande voor een raam
Zingt een Griekse in het Duits
Over de schande van het bloed waarvoor men zich niet schaamt.
(O, Atride, zeg ik, welke vloek rust op welk huis?)
Donkerslag. Een zee van duisternis slaat tegen het kapebint...

... een zee van duisternis slaat tegen het kagebint;
 Aanzwellend geruis, geklapwiek als van vogels, dode zielen
 Trekken raspand langs mijn oor.

Zwemmers, roeiers lichten op.

Iemand reikhalst naar een ander die zich uit de golven tilt.

Iemand roert zich in mij, ondergronds –

‘Jij, dappere van Thasos, die blijft zwemmen,

Verdrinkend nader je de Zwarte Kust.’

Noodlottige sterren daarboven; de mythische visser;

De hengel; de kosmische haak.

‘Mijn plaats is hier tussen de roeiers’

(gehoord onder een doft) –

Stemmen en gesmoorde lachjes scheren over het water...

... stemmen en gesmoorde lachjes scheren over het water.
'Flink geroeid: het wordt
Al dag, al nacht.'
Zie ik pseudo-Kirkè's donkere haren op de kust?
Wordt er gemord? gemuit? gemat?
Er is onrust in het want.
Helden en godinnen worden opgedoekt of weggebracht.
(Wie geen scheeps verstaat moet niet gaan varen)
Gespiegeld leven aan de voet; geen plek om iets te lezen.
Alle vlees is hier tot stof vergaan. Sta op! Er wordt vertuid.
'De boot is aan: dus wegwezen.'
De trappen af, de avond in.
'Portier, u laat dit oog met die meneer wel even uit?'

27.XII.1993 – 6.I.1994